

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ СТРАХОВИХ
ТА ІНШИХ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ОБОРОНИ**

**LEGAL USE IN UKRAINE INSURANCE AND
OTHER EXTRA-BUDGETARY FUNDING MECHANISM FOR ACTIONS
IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION AND DEFENSE**

Чубенко А.Г.,

*доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник, професор
кафедри економіко-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ України*

У статті досліджуються питання створення та використання страхових фондів коштів у сфері цивільного захисту. Аналізується іноземний досвід фінансування цивільного захисту та оборони за рахунок операцій з цінними паперами та напрямки його адаптації до вітчизняних умов. Визначаються перспективи правового регулювання цих відносин.

Ключові слова: цивільний захист, страхові фонди, резервні фонди, альтернативні джерела фінансування, облигація.

В статье исследуются вопросы создания и использования страховых фондов средств в сфере гражданской защиты. Анализируется зарубежный опыт финансирования гражданской защиты и обороны за счет операций с ценными бумагами и направления его адаптации к отечественным условиям. Определяются перспективы правового регулирования этих отношений.

Ключові слова: гражданская защита, страховые фонды, резервные фонды, альтернативные источники финансирования, облигация.

The article deals with the creation and use of insurance funds of funds in the field of civil protection. Analyzes the international experience of financing civil protection and defense through securities transactions and direction of its adaptation to local conditions. The prospects for regulation of these relations.

Key words: civil defense, insurance funds, reserve funds, alternative sources of financing, bond.

Актуальність теми. З урахуванням складної економічної та соціально-політичної ситуації, що склалася в Україні, гостро відчувається потреба у максимальному скороченні бюджетного навантаження при збереженні адекватного характеру загроз рівня фінансово-ресурсного забезпечення заходів у сфері безпеки та оборони. Відповідно, особливого значення набуває питання розвитку недержавних фінансово-кредитних інституцій та оптимізації системи обов'язкового державного страхування, організація залучення їх ресурсів до забезпечення програм у секторі безпеки.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз особливостей фінансування видатків у сфері цивільного захисту та оборони за рахунок страхових фондів та боргових інструментів, розробка на цій основі пропозицій до законодавства.

Предметом дослідження є правові засади використання в Україні страхових та інших позабюджетних механізмів фінансування заходів у сфері цивільного захисту та оборони.

Виклад основного матеріалу. Питання страхування ризиків у сфері цивільного захисту, громадської безпеки та оборони недостатньо досліджено у правовій науці. При цьому найбільший науковий інтерес становить такий аспект цієї проблеми, як використання обов'язкового страхування для формування страхових фондів з метою реалізації компен-

сацийної функції цивільного захисту, що відповідає підходам, передбаченим Хіогською рамковою програмою дій на 2005–2015 роки, прийнятою на Всесвітній конференції зі зменшення ризиків стихійних лих. Ефективність державного регулювання у сфері страхування залежить, передусім, від створення оптимальної системи страхового захисту на базі раціонального співвідношення у використанні можливостей і переваг обов'язкового страхування, з одного боку, і добровільного – з іншого [1].

Адже, як зазначається в науковій літературі, обов'язкове страхування має місце тоді, коли відшкодування майнової шкоди або надання іншої допомоги позначається на інтересах не тільки потерпілої особи (страхувальника, застрахованої особи, особи, призначеної страхувальником для отримання страхових виплат), а й на громадських інтересах узагалі. Як зазначає Т.А. Федоров, воно є універсальним, розповсюджується на широке коло страхувальників, застрахованих об'єктів та страхових випадків, виникає незалежно від волі страхувальника. Обов'язкове страхування насамперед сприяє залученню додаткових джерел для фінансування заходів у сфері цивільного захисту. Обов'язкове страхування виникає незалежно від волевиявлення сторін, є універсальною формою страхування. Принцип універсальності сформулював В.К. Райхер як широту сфери дії страхування, що визначається: колом страхувальників,

колом об'єктів та колом страхових випадків [2, с. 212]. Універсальність обов'язкової форми страхування, як зазначає М.Я. Шимінова, забезпечує найбільш повне використання страхування для захисту інтересів страхувальників [3, с. 33].

Для обов'язкової форми страхування, на думку О.Д. Заруби, властиве повне охоплення віднесених до неї нормативно-правовими актами об'єктів. Принципом обов'язкової форми страхування є її поширеність на об'єкти, вказані в законі, без будь-яких при цьому дій страхувальника [4].

Ураховуючи підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та перспективу подальшої інтеграції, у процесі розвитку інституту страхування, у тому числі у сфері цивільного захисту, громадської безпеки та оборони, слід орієнтуватися передусім на законодавство ЄС, яке складається з понад 30 нормативних актів. За міжнародною практикою обов'язкове страхування розподіляється на державне (фінансується за рахунок бюджетних коштів) і недержавне (оплачується страхувальниками). Останнє проводиться як власне обов'язкове (на підставі закону про обов'язкове страхування відповідно до ліцензії на відповідний вид обов'язкового страхування) й обов'язково-договірне (є обов'язковим за законом, але умови його визначені в договорі між страховиком і страхувальником; воно проводиться за звичайною ліцензією на добровільне страхування і є обов'язковим тільки для страхувальника, а не для страховика). Для всіх розвинених країн характерна тенденція відмови від обов'язкового державного страхування та збільшення кількості видів обов'язково-договірного страхування [5, с. 35–36].

Відповідно до ст. 49 Кодексу цивільного захисту України метою страхування у сфері цивільного захисту є страховий захист майнових інтересів суб'єктів господарювання і громадян від шкоди, яка може бути заподіяна внаслідок надзвичайних ситуацій, небезпечних подій або проведення робіт із запобігання чи ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; страхове відшкодування суб'єктами господарювання, у користуванні яких є об'єкти підвищеної небезпеки, шкоди, яка може бути заподіяна третім особам або їхньому майну, а також іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації, що може виникнути на такому об'єкті. Страховий захист населення від надзвичайних ситуацій забезпечується добровільним страхуванням відповідно до закону. Відзначимо, що до Кодексу цивільного захисту мають бути внесені відповідні зміни, якими слід передбачити особливості саме обов'язкового страхування у сфері цивільного захисту. Адже згідно з положеннями ст. 7 Закону України «Про страхування» до обов'язкових видів не державного страхування, які пов'язані з цивільним захистом, належать такі: особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах й організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд); особисте страхування від нещасних випадків на транспорті; страхування цивільної відпо-

відальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яку може бути заподіяно внаслідок ядерного інциденту; страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, у тому числі пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру; страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів; страхування ліній електропередач та перетворювального обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб тощо.

Особливості здійснення того чи іншого виду страхування регламентуються постановами Кабінету Міністрів України. Детальна регламентація сприяє збалансуванню інтересів сторін договорів страхування та гарантує фінансове забезпечення покриття матеріальної шкоди у сфері цивільного захисту. Водночас, реалізація завдань залучення коштів для фінансування окремих завдань цивільного захисту та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій різної генези за рахунок обов'язкового страхування має і суттєві негативні риси, зокрема мінімальні вимоги до обов'язкового страхування часто завищені, правила обов'язкового страхування істотно обмежують повноваження страховика щодо запобігання страхувальником заподіяння шкоди, не завжди реально оцінюються страхові ризики тощо.

Зазначені вище недоліки обов'язкового страхування у сфері цивільного захисту, громадської безпеки та оборони в Україні можуть бути компенсовані, зокрема, шляхом запозичення іноземного досвіду регулювання цих відносин. Так, існує можливість як альтернативи обов'язковому страхуванню, включення страхового захисту окремих об'єктів до системи добровільного страхування. Зокрема в Іспанії, страхування від стихійних лих і терористичних актів включено до деяких видів страхування майна, а в Норвегії страхування від пожежі включає страховий захист від стихійних лих. У деяких випадках страхування може бути замінено й іншими формами забезпечення, такими як банківська гарантія. Наприклад, у Франції страхування суден з атомним реактором і танкерів може бути замінено альтернативною гарантією [5, с. 35–36].

Стратегічна позиція страхування у країнах з розвинутою ринковою економікою визначається тим, що саме страхування створює гарантії відновлення порушених майнових інтересів у разі непередбачених природних, техногенних та інших явищ, звільняючи

бюджет від відшкодування збитків, та одночасно є одним з найбільш стабільних джерел довгострокових інвестицій. Саме за рахунок тимчасово вільних коштів, залучених страховими компаніями, можливе здійснення комплексу профілактичних заходів, спрямованих на запобігання або зменшення ризиків у сфері цивільного захисту, у тому числі технічне переоснащення підрозділів цивільного захисту [1].

Слід відзначити, що страхування, насамперед як механізм відшкодування шкоди, є найбільш розвиненим способом залучення позабюджетних джерел з метою управління ризиком. Однак, як свідчить вітчизняний та іноземний досвід, страхування та перестраховування характеризуються обмеженістю розмірів резервів, що формуються на випадок ліквідації надзвичайних ситуацій. Наприклад, страховий ринок США обмежений сумою близько 50 млрд дол., а в Україні цей ліміт становить не більше декількох мільйонів доларів. Ці обмеження пов'язані з високими податками на тимчасово вільні кошти страхових компаній (резерви), відносно високими тарифами на страхування катастрофічних подій, а також ємністю національного й міжнародного перестрахового ринків. У нашій державі це пов'язано із загальною проблемою слабого розвитку ринку страхових послуг і низькою страховою культурою фізичних та юридичних осіб [6, с. 249].

Одним із можливих варіантів вирішення цієї проблеми є використання частини фінансових потоків фондових ринків. Наприклад у США ємність фондового ринку становить близько 26 трл дол., тому разові виплати в розмірі навіть 50 млрд дол. є рутинною операцією і не впливають на стійкість економіки країни. Водночас відшкодування такого збитку страховим ринком може призвести до банкрутства понад 20 % страхових компаній [1]. Вихід на фондовий ринок можливий шляхом випуску страховими компаніями спеціальних цінних паперів або укладання біржових контрактів. Аналогічно страхуванню, нові фінансові продукти не зменшують вірогідність виникнення надзвичайних ситуацій (далі – НС), а збільшують розміри можливого відшкодування збитків. Найбільш простим способом залучення додаткових коштів є випуск облігацій або бондів. Така форма запозичення, адаптована для НС, має назву катастрофічних або форс-мажорних бондів (cat-bonds, «act of God» bonds). Страховики емітують облігації (як правило, терміном на один рік), розміщують їх на фондовому ринку, періодично виплачують відсотки (щоквартально) і капітал (номінал облігації), якщо протягом року не відбулося катастрофічних подій. У разі, якщо трапляється НС, страховики припиняють виплату відсотків і звільняються від обов'язку виплати вартості облігації. Страховики отримують додаткові джерела збільшення резервів на випадок катастрофічних виплат, а покупці облігацій отримують джерело високих дивідендів. Оскільки великі НС є явищем відносно рідкісним (зазвичай один раз на вісім–десять років), ризик непогашення облігацій залишається відносно невеликим [6, с. 250].

Заслуговує на особливу увагу також довід США щодо випуску облігацій з метою ліквідації наслід-

ків надзвичайних ситуацій військового характеру. Наприклад, у 1917 та 1918 роках уряд Сполучених Штатів випустив так звані «облігації свободи» для того, аби зібрати гроші для участі в Першій світовій війні. Велику частку грошей внесли промислові компанії та фінансові корпорації. Ця система була новою для громадян і компаній, і тому не мала високого рівня довіри. Незважаючи на всі складнощі, уряд Сполучених Штатів Америки все ж зумів зібрати 21,5 млрд дол., тоді як загальні витрати на участь у цій війні коштували США понад 30 млрд дол., а щорічний держбюджет не перевищував і 2 млрд дол. Під час Другої світової війни США кілька разів вдавалися до випуску подібного роду цінних паперів. Спочатку вони називалися «оборонними облігаціями», потім, після нападу японців на Перл Харбор, їх перейменували у «воєнні». Це були цінні папери з прибутковістю у 2,9% терміном на 10 років. Крім того, з цією ж метою продавалися поштові марки, ціна яких стартувала з 10-ти центів. Попри те, що облігації пропонували прибуток нижче ринкової вартості, це вважалося індивідуальним моральним і фінансовим внеском у воєнні дії. І на цей раз про елемент примусової купівлі облігацій за часів Другої світової історики вже не згадують. Друга світова війна коштувала США, за приблизними розрахунками, понад 300 млрд дол., що за нинішніми цінами перевищує 4 трлн дол. Упродовж війни американці купили облігацій на загальну суму 185 млрд дол. Це стало відчутним внеском нації у підтримку своїх збройних сил. Як слушно відзначає Я.М. Довгопол, цей історичний досвід вчить кільком речам. Насамперед тому, що патріотизм має колосальний за своїми масштабами потенціал. Для цього потрібні два фактори: відповідальність уряду в очах самих же громадян та небайдужість нації до власного майбутнього [7].

З урахуванням зарубіжного досвіду в Україні було вперше здійснено емісію облігацій для потреб безпеки та оборони. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року № 101 «Про випуск облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»», було передбачено розміщення облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» з метою забезпечення залучення додаткових коштів для фінансування потреб Збройних Сил України. Таким чином, Міністерство фінансів України започаткувало розміщення державних цінних паперів з фіксованою ставкою доходу для залучення додаткових коштів до Державного бюджету. Така пропозиція стала закликком до спільноти щодо об'єднання зусиль, бажань та намірів долучитися до вирішення загальнонаціональних завдань та надати фінансову допомогу вітчизняним Збройним Силам з метою підвищення їх боєготовності та зміцнення обороноздатності держави. Міністерство фінансів та Міністерство оборони для забезпечення прозорості регулярно звітують про напрями використання залучених від розміщення державних цінних паперів коштів.

Основні умови випуску облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»: загальний обсяг випуску – до 1 млрд грн.; номінальна вартість

однієї облигації – 1 000 грн.; термін обігу облигацій – 2 роки; купонний період – 6 місяців; річна відсоткова ставка доходу – 7 відсотків.

Розміщення облигацій внутрішньої державної позики «Військові облигації» здійснюється щотижня на аукціонах, які проводяться Національним банком України через первинних дилерів. Для придбання облигацій внутрішньої державної позики «Військові облигації», потенційним інвесторам необхідно звернутися до банку – первинного дилера та укласти з ним відповідний договір [8].

Іншим варіантом є використання похідних цінних паперів. Щоб зрозуміти, яким чином опціони можуть бути використані для підвищення ефективності роботи страхової компанії, проаналізуємо механізм управління фінансовими ризиками. Припустимо, певна компанія є власником активів (акцій, товару, енергетичного ресурсу). У майбутньому компанія має намір продати активи за деякою ціною й отримати дохід. У разі, якщо ціна активів на момент продажу буде вище очікуваної, компанія отримає дохід, в іншому випадку зазнає збитків. У разі, коли компанія очікує відносно незначне підвищення ціни активів і прагне до зменшення ризику, пов'язаного із зниженням ціни, їй доцільно продати call-опціон. У цьому випадку компанія отримує додатковий гарантований дохід, якщо буде знижено ціну активів (шляхом продажу опціону), але обмежує додатковий дохід у разі зростання ціни. У джерелах така методика отримала назву «стратегія на зниження ціни». У цьому разі компанія має портфель (активи плюс опціони), у якому знижений ризик у секторі низьких цін. Така операція є хеджуванням ризику. Хеджування не виключає ризик, а перерозподіляє між продавцем і покупцем опціону.

Розглянемо інший приклад, у якому компанія будує свій портфель на випадок підвищення ціни активів. При такому варіанті доцільно придбати рит-опціон, що дає змогу певним чином знизити прибутковість у сфері очікуваної ціни на величину вартості опціону, але одночасно отримувати фіксований дохід у разі зниження ціни активів і зростаючий дохід у разі її зростання. Залежно від очікуваної поведінки ціни активу, може бути побудований різний портфель, який крім базових активів може включати різну кількість і різні види опціонів, що розрізняються як за ціною активів, так і термінами виконання опціону. Побудова комбінованих портфельів дає змогу мінімізувати більшість фінансових ризиків.

Якщо застосувати проаналізований вище механізм з метою забезпечення відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій, маємо звернутися до іноземного досвіду. У розвинутих країнах (спочатку в США) було запроваджено катастрофічні опціони («cat-опціони»). На відміну від наведених вище прикладів, як майбутня ціна активу, щодо якої укладається угода, виступає очікуваний збиток. З метою ринкового котирування таких опціонів заздалегідь встановлюються та розраховуються рівні збитків, які можуть бути заподіяні надзвичайних ситуацій. Ка-

тастрофічні опціони випускають інвестори (банки, інвестиційні компанії), а купують страхові або перестрахові компанії. У разі, якщо розмір збитків більший за граничне значення (X мах), страховики отримують право відшкодувати частину збитків, що перевищують X мах, за рахунок інвесторів. У цьому випадку інвестори отримують додаткові фінансові кошти за рахунок розміщення опціонів на ринку, а страховики набувають можливості отримати додаткові кошти на відшкодування катастрофічного збитку без створення великих резервів [6, с. 252–254].

Відзначимо, що пошук і залучення позабюджетних джерел фінансування витрат у сфері цивільного захисту та оборони є важливим фактором фінансово-бюджетної безпеки. У науковій літературі виділяють основні показники, які визначають рівень бюджетної безпеки. До них належать величина бюджету, ступінь збалансованості бюджету, побудовою бюджетної системи та масштаби бюджетного фінансування. У контексті дослідження питань фінансування цивільного захисту та оборони визначальним індикатором є масштаб бюджетного фінансування, тобто надання коштів без повернення з державного бюджету підприємствам, установам та організаціям для повного або часткового відшкодування їх втрат. Як слушно відзначає С.С. Чернявський, за інших рівних умов ступінь бюджетної безпеки обернено пропорційний рівню обсягів зазначеного бюджетного фінансування. Водночас, значну проблему на його думку становить і колосальне розпорощення бюджетних ресурсів, коли сьогодні в Україні реалізується велика кількість програм, які повністю або частково фінансуються за рахунок бюджетних коштів [9].

Висновки. Враховуючи викладене вище, ми цілком погоджуємося з думкою В.В. Чернея про необхідність удосконалення регулятивного законодавства з метою забезпечення фінансової стабільності та підвищення рівня безпеки ринку фінансових послуг шляхом внесення змін і доповнень до Господарського кодексу України, законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про фінансово-кредитні механізми управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю», «Про кредитні спілки», «Про інвестиційну діяльність» та інших законодавчих актів регулятивного характеру. Однією з передумов забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері фінансової безпеки визнається розроблення та схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [10].

Крім того, існує нагальна потреба розробки та прийняття нормативно-правового акту, присвяченого особливостям страхування та операцій з борговими цінними паперами і деривативами з метою залучення додаткових ресурсів на потреби сектору безпеки і оборони, у тому числі для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій військового, природного та техногенного характеру. Зміни мають бути внесені також до Бюджетного кодексу, Кодексу цивільного захисту України, Законів «Про страхування», «Про цінні папери та фондовий ринок».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чубенко А.Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту в Україні : [монографія] / А.Г. Чубенко. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 460 с.
2. Райхер В.К. Общественно-исторические типы развития страхования / Райхер В.К. – М. – Л. : Из-во АН СССР, 1947. – 284 с.
3. Шиминова М.Я. Государственное страхование в СССР: правовые вопросы / М.Я. Шиманова ; отв. ред. Н.С. Малеин – М. : Наука. – 1987. – 218 с.
4. Заруба О.Д. Страхова справа : [підручник] / О.Д. Заруба – К. : Т-во «Знання», КОО, 1998. – 321 с.
5. Жалкіна М. Обязательное страхование: зарубежная практика / М. Жалкіна // Страховое ревью. – 2000. – № 3. – С. 35–36.
6. Экономические механизмы управления рисками чрезвычайных ситуаций / МЧС России. – М. : ИПП «Куна», 2004. – 312 с.
7. Довгопол Я.М. Воєнні облигації: українські реалії та американський досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blogs.ukrinform.gov.ua/blog/yaroslav-dovgorol/voenni-obligaciyi-ukrayinski-realiyi-ta-amerikanskiy-dosvid>.
8. Щодо випуску облигації внутрішньої державної позики «Військові облигації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=399568.
9. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування : [монографія] / С.С. Чернявський – К. : «Хай-Тек Прес», 2010. – 624 с.
10. Черней В.В. Теоретичні та практичні засади запобігання злочинам у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні : автореф. дис. ... док. юрид. наук / В.В. Черней ; Національна академія прокуратури України. – К., 2014. – 36 с.

УДК 347.73

ОСОБЛИВОСТІ АНУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

FEATURES OF CANCELLATION OF THE REGISTRATION OF PAYERS OF VALUE ADDED TAX

Шаренко М.С.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри фінансового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розглянуті деякі особливості анулювання реєстрації платників податку на додану вартість. Досліджено поняття податку на додану вартість, різновид платників цього податку та детально проаналізовані деякі особливості анулювання реєстрації платників податку на додану вартість в Україні. Це дослідження зумовлено внесенням значних змін до Податкового кодексу України та законодавчих актів України. Підсумовуючи, автор зазначає, за яких умов можна дійсно покращити та спростити порядок анулювання реєстрації платників податку на додану вартість.

Ключові слова: податок на додану вартість, анулювання, реєстрація, платники податків, податкові зобов'язання.

В статье рассмотрены некоторые особенности аннулирования регистрации плательщиков налога на добавленную стоимость. Автором исследованы понятие налога на добавленную стоимость, разновидность плательщиков этого налога и детально проанализированы некоторые особенности аннулирования регистрации плательщиков налога на добавленную стоимость в Украине. Данное исследование обусловлено внесением значительных изменений в Налоговый кодекс Украины и законодательных актов Украины. Подытоживая, автор отмечает, при каких условиях действительно возможно улучшить и упростить порядок аннулирования регистрации плательщиков налога на добавленную стоимость.

Ключові слова: налог на добавленную стоимость, аннулирование, регистрация, налогоплательщики, налоговые обязательства.

This article describes some of the features deregistration payers of value added tax. Author investigated the concept of value added tax, the tax payer's variety and analyzed in detail some features of cancellation of registration of payers of value added tax in Ukraine. This study is due to the introduction of significant changes to the Tax Code of Ukraine and laws of Ukraine. Summing up, the author notes, under what conditions can really be improved and simplified procedure for cancellation of the registration of payers of value added tax.

Key words: the value added tax, cancellation of registration, taxpayer, tax liabilities.

Постановка проблеми. Одним із різновидів непрямих податків, який сплачується споживачем до Державного бюджету України на кожному етапі виконання робіт, виробництва товарів, надання послуг та входить у ціну реалізації товарів (робіт, послуг) і виступає частиною новоствореної вартості є податок на додану вартість [1, с. 376].

Стан дослідження. У різний час теоретичним дослідженням інституту «податку на додану вартість» займалися такі відомі українські та росій-

ські вчені, як Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.І. Хімичева, О.Ю. Грачева, С.Г. Пепеляєв, Г.В. Бех, М.О. Вавілова, С.М. Севаст'янов, О.Б. Шувалова, І.І. Янжул, М.В. Карасьова, Ю.О. Крохіна, М.О. Перепелиця та інші. Проте не дивлячись на великі досягнення та дослідження цієї проблеми, наукові та практичні дані, поза всяким сумнівом, потребують подальшого більш детального вивчення і вдосконалення, тому що податкове законодавство України зараз досить активно змінюється і не завжди в кращу